

ВИДАТНІ ПОЛДКИ
КИЄВА

WYBITNI POLACY
KIJOWA

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ
ВИКОНАВЧОГО ОРГАНУ КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ)
ПУБЛІЧНА БІБЛІОТЕКА імені ЛВЕСІ УКРАЇНКИ
ДЛЯ ДОРОСЛИХ м. КИЄВА

Відділ краєзнавчої літератури та бібліографії

ВИДАТНІ ПОЛАКИ КИЄВА

(WYBITNI POLACY KIJOWA)

Тематичний бібліографічний список

- Архітектор Городецький Владислав
- Художник Казимир Малевич
- Письменник Ярослав Леон Івашкевич
- Актриса Євгенія Марія Висоцька
- Живописець Вільгельм Коппарбінецький
- Поет-романтик Адам Міцкевич
- Вієньковий Юзеф Пілецький

Київ, 2022

Бібліографічний ресурс «ВИДАТНІ ПОЛЯКИ КИЄВА (WYBITNI POLACY KIJOWA)» підготовлений в рамках міжнародної співпраці між Воєводською публічною бібліотекою в Кракові та Публічною бібліотекою імені Лесі Українки міста Києва.

Поляки — один із західнослов'янських народів, який внаслідок сусідства з українцями, панування на їхніх землях, а пізніше — боротьби за свою незалежність залишили багато слідів в історії України, зокрема Києва. Наразі вони становлять одну з національних меншин, які творять багатокультурне обличчя Києва.

Польща є давнім і відданим другом України. Взаємозв'язки між поляками та древнім Києвом сягають ще найдавніших часів: X-XIII століть. Давні київські джерела зафіксували, зокрема, імена князів Болеслава Хороброго та Болеслава Сміливого. У давньоруському Києві наявні пам'ятки, які пов'язані із західною церковною традицією та поляками.

Монгольська навала 1240 року стала причиною занепаду Києва, який зі «стольного града» перетворився на периферію, у XIV столітті перейшовши під владу Великого князівства Литовського. Після Люблінської унії 1569 року Київщина опинилася у складі Речі Посполитої. У ті часи на Замковій горі понад Подолом здіймався замок польських воєвод. У місті зводилися католицькі костьоли та монастирі, більшість яких згодом, у середині XVII століття була зруйнована внаслідок козацької війни. Після Переяславської угоди 1654 року та російсько-польського трактату, підписаний 6 травня 1686 року місто перейшло до Московського царства. Тільки наприкінці XVIII століття у Києві знову з'явилося польське населення як наслідок розділів Польщі. Деякий час тут, у цокольній будівлі Андріївської церкви, перебував полонений керівник польського повстання Тадеуш Костюшко (Tadeusz Kościuszko).

У період правління Павла I політика щодо поляків у Російській імперії була відносно толерантною. Кількість поляків у Києві почала знову зростати. Павло I проводив більш ліберальну політику: випустив ув'язнених учасників повстання Костюшка, а також дозволив відродження польської освіти. 30 січня 1812 року за ініціативи поляка Тадеуша Чацького (Tadeusz Chatski) у Києві було відкрито першу чоловічу гімназію з польською мовою навчання та створено у 1834 році університет. Близько 20 % викладачів двох початково існуючих факультетів новоствореного університету — правничого та філософського — становили поляки. Полякам також повернули право обіймати державні посади, в державних органах Києва зменшувалася кількість чиновників російського та українського походження, збільшувалася польського. Шляхта посідала тоді у Києві провідні позиції. Польські магнати мали чималий вплив на життя Києва: підносили значення київських Контрактних ярмарок.

Під час панування Павла I польській громаді Києва було дозволено також побудувати перший, починаючи з XVII ст. (1660-1799 рр.), костел. Він знаходився на Печерську і був посвячений на честь св. Миколая. Розпочалося зведення кам'яного храму св. Олександра.

Новий вплив поляків до Києва розпочався під час будівельного буму на зламі XIX та XX століть. Згідно із переписом 1897 року, польську мову визнали як свою рідну 16 579 киян, що складало 6,69% всього населення міста; на 1909 рік кількість поляків у Києві зросла майже до 45 тисяч. Поляки займали також багато важливих посад, а Йосиф Йосифович Завадський (Józef Zawadzki) навіть був міським головою. Численні дані свідчать про чималий внесок польських підприємців і землевласників в економічне життя краю наприкінці XIX — початку XX століть, про їх активну участь у великих київських аграрно-промислових виставках 1897-го та 1913 років, про плідну працю в Києві багатьох поляків – вчених, митців, музикантів, акторів, літераторів. Найпомітніший слід в обличчі тогочасного Києва залишили архітектори, зокрема, деякі польського походження: Владислав Городецький (Władysław Gorodecki), Валеріан Куліковський (Walerian Kulikowski), Кароль Іваницький (Król Iwanicki), Генріх Гай (Henry Guy), Ігнатій Ледушовський (Ignacy Leduchowski). Символом тих часів стала монументальна будівля костьолу св. Миколая, споруджена на пожертви польського населення.

На початку минулого століття активізувалося громадсько-політичне життя київських поляків: крім легальних національних товариств, клубів, благодійних закладів, культурних та спортивних об'єднань, видавництв, газет та бібліотек, у Києві діяли таємні організації польських патріотів.

*«Постання незалежної України
та її участь у європейській
федеративній спільноті
є для Польщі справою
першорядного значення»*
Єжи Гедройць (Jerzego Giedroycia)

У роки Першої світової війни тисячі поляків шукали у Києві порятунку від воєнної та революційної стихії. Серед них були: Станіслав Ігнацій Віткевич (Stanisław Ignacy Witkiewicz) — художник, фотограф, письменник та філософ, теоретик мистецтва, відомий також під псевдонімом Віткацій; Юліуш Остерва (Juliusz Osterwa) — справжнє ім'я Юліан Анджей Малюшек, (пол. Julian Andrzej Maluszek) — актор, театральний діяч, режисер і педагог; реформатор польського театру, один із видатних майстрів польської сцени, славився поетичною дикцією і «абсолютним режисерським слухом»; Януш Кóрчак (пол. Janusz Korczak, справжнє ім'я Генрик Гольдшмідт (пол. Henryk Goldschmidt) — відомий також як Старий Лікар або Пан Лікар (часом пишеться як одне слово) — польський лікар, педагог, письменник, публіцист, громадський діяч єврейського походження, офіцер російської та польської армій.

Під час революційних подій та визвольних змагань Українська Центральна Рада надала польському населенню України національно-персональну автономію. Членами УЦР були, зокрема, й поляки, а міністрами уряду Директорії Української Народної Республіки стали такі видатні особистості, як письменник Станіслав Стемповський (Stanisław Stempowski) та художник Генрік Юзевський (Henryk Juzewski), які залишили цінні спогади про той складний час. У 1920 році відновлена Польська держава уклала угоду з Директорією.

Протягом 1917—1920 років у Києві неодноразово мінялася влада, місто зазнавало руйнувань, а населення — утисків. Значна частина поляків покинула у той час Київ та Україну.

За радянської доби, після тимчасового піднесення у місті польського національного життя, розпочалися гоніння та репресії. Про цей трагічний період нагадує меморіал жертв сталінського терору 1936 — 1941 років у Биківнянському лісі.

На цвинтарі у Биківнянському лісі поруч з українцями, євреями, росіянами у братських могилах спочивають 3435 польських громадян з Українського Катинського списку, закатованих у 1940 році НКВС. Польське військове кладовище у Биківні упорядковане у 2011—2012 роках за ініціативи Ради Охорони Пам'яті Боротьби та Мучеництва.

28 листопада 2011 року президенти України та Польщі досягнули домовленості про будівництво окремого польського меморіального комплексу у Биківні. Відкриття його відбулося 21 вересня 2012 року за участі президентів та урочистих делегацій обох країн.

Кінець комуністичної системи дав змогу українцям та полякам самостійно налагоджувати свої взаємини. Саме Польща у грудні 1991 року першою визнала незалежність України, і відтоді конструктивні й добросусідські відносини між двома державами розвиваються відповідно до засад партнерства рівних, що їх обстоював видатний інтелектуал Єжи Гедройць (Jerzy Giedroyc – політичний діяч, видавець, культуролог).

Нині у Києві діє низка польських громадських інституцій. В місті проводяться культурні заходи. У музеях та бібліотеках Києва сконцентровано велику кількість пам'яток матеріальної культури та мистецтва, що відносяться до польської історії. Важливе значення для польської громади Києва має бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія», яка містить найбільш повний набір видань Польського літературного інституту (вул. Григорія Сковороди, 2); Центральний державний історичний архів України, в якому, між іншим, зберігаються польські архівні матеріали – метричні книги костелів (вул. Солом'янська, 24); Бібліотека імені Адама Міцкевича (вул. Івана Франка, 16/2). Національний художній музей України містить колекцію портретів XVII-XVIII ст. (частина – це портрети магнатів та шляхти, вул. М. Грушевського, 6). Польські пам'ятки наявні і у національному музеї історії України, в музеї однієї вулиці на Андріївському узвозі. Польська громада відновила релігійне життя.

У 2001 році сталася історична подія: Київ відвідав із папським візитом Іван Павло II.

Польща залишається давнім і відданим другом України у Європейському Союзі, наполегливим прихильником європейської перспективи для України, непохитним захисником суверенітету та територіальної цілісності нашої країни на міжнародній арені.

Україна дуже вдячна за постійну підтримку, яку надає Польща для захисту українських інтересів на рівні Європейського Союзу та НАТО, а особливо зараз, коли український народ обороняється і виборює свою свободу.

У 1961 році Київ приєднався до руху поріднених міст. І сьогодні 54 міста-побратими Києва активно і з старанністю співпрацюють у різних сферах діяльності, особливо у розвитку економічних та культурних зв'язків.

Першим побратимом української столиці стало польське місто Краків. Підтвердженням цієї дружби є Меморандум про співпрацю в рамках

міжнародної співпраці між Воєводською публічною бібліотекою в Кракові та Публічною бібліотекою імені Лесі Українки міста Києва, який був впроваджений ще у листопаді 2021 року. Ця угода передбачає онлайн зустрічі, обмін досвідом, реалізацію спільних проєктів, участь у конференціях тощо. У межах цього проєкту проведені віртуальні екскурсії Києвом та Краковом.

Пропонуємо в рамках цього проєкту ознайомитись із списком літератури, який створено в рамках міжнародної співпраці між Воєводською публічною бібліотекою в Кракові та Публічною бібліотекою імені Лесі Українки міста Києва.

До списку ввійшли видатні історичні постаті, які залишили свій важливий внесок в історії, культурі і стали гордістю України, Києва.

Додаткову літературу можна знайти в електронному каталозі нашої бібліотеки за покликанням: <https://cutt.ly/PJ6XdSv>

ВЛАДИСЛАВ ЛЕШЕК ДЕЗИДЕРІЙ ГОРОДЕЦЬКИЙ (1863-1940)

Владислав Владиславович Городецький — український та польський архітектор, підприємець, меценат, поляк за походженням. Народився у шляхетській родині на Поділлі. Закінчив Академію мистецтв у Петербурзі. У 1890 – 1910 рр. жив і працював у Києві. Спорудив тут міський (нині Національний Художній) музей, костьол Св. Миколая, караїмську кенесу (нині Будинок актора). У власному «домі з химерами» на вул. Банковій, 10

поєднав захоплення модернізмом і мисливством. Прозваний «київським Гауді». У 1920-і роки працював у Польщі. Помер у Тегерані. У Києві встановлено пам'ятник В. Городецькому (2004 р.).

[Владислав Городецький \(1863-1930\) : архітектор // 100 найвідоміших українців. — Київ : Автограф : Орфей, 2005. — С. 337-342 : фото.](#)

[Владислав Городецький \(1863-1930\) : архітектор // 100 великих українцев. — М.: Вече, Киев : Орфей, 2002. — С. 389-394.](#)

[Владислав Городецький // Видатні постаті в історії України ХХ ст. : короткі біографічні нариси. — Київ : Вища школа, 2011. — С. 97-100 : іл.](#)

[Владислав Городецький // 99 великих киевлян / \[Н. Будзинская и др.\]. — Киев : \[7+7 media\], 2009. — С. 133-138 : портр.](#)

[Городецький Владислав Владиславович // Київський літопис ХХІ століття. Освіта, наука, архітектура : всеукраїнська збірка. — Київ : СПД Стройков Володимир Васильович, 2007. — С. 103 : портр., фото.](#)

[Малаков, Д. Неперевершеному Городецькому — 150! / Дмитро Малаков // День. — 2013. — 17-18 трав. \(№ 82\). — С. 22 : фото., іл.](#)

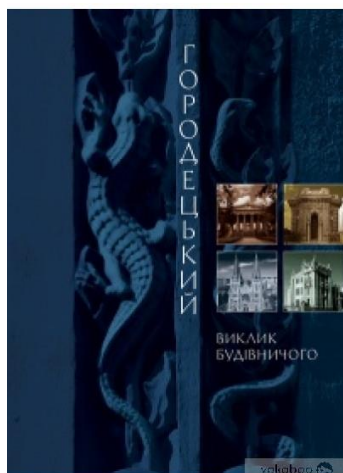
[Малаков, Д. Увічнення пам'яті архітектора В. Городецького / Дмитро Малаков // Київ і кияни : матеріали грудневої 2005 року науково-практичної конференції. Вип. 5. — Київ : КИЙ, 2005. — С. 282-288.](#)

[Малаков, Д. Як архітектор Городецький допоміг братам Сала знайти «своє щастя» в Україні / Дмитро Малаков // День. — 2014. — 19-20 верес. \(№ 174-175\). — С. 22 : фото.](#)

Відомий киевознавець розповідає про творчу співпрацю київського архітектора Владислава Городецького з італійськими художниками братами Сала, які збагатили високохудожніми декоративними скульптурами знамениті київські споруди — Будинок з химерами, Національний художній музей України, Національний банк України, караїмську кенасу, іподром та ін.

[Малаков, Д. В. Архітектор Городецький : архівні розвідки / Дмитро Малаков. — Київ : Кий, 2013. — 463 с. : іл., портр.](#)

[Польські адреси : \[ізоматеріал\] : \[карта-схема\] / упоряд. та автор тексту М. Кальницький. — Київ : Дух і Літера, 2007. — Цв. офсет. ; 90 x 32 см.](#)

[Городецький. Виклик будівничого : \[альбом\] / \[текст, архівні матеріали, прим. Д. Малакова ; післям. С. Кримського\]. — \[Київ\] : Грані-Т, \[2008\]. — 176 с. : іл., портр.](#)

Альбом присвячений спадщині архітектурного генія Києва початку ХХ століття Владислава Городецького. Митець уже тоді протистояв прагматичному підходу до зміни архітектурного образу Києва. Архітектор працював із різними історичними стилями, що породжує й сьогодні

відчуття візуальної несподіванки. Кожна його споруда – це особливий світ, який впускає глядача до непобутового виміру світу, оскільки розкодовує пам'ять про різні епохи та стилі. Вперше не лише описано, а й проаналізовано художній метод Городецького. Текст культуролога Д. Малакова, післямова філософа С. Кримського. Книга отримала диплом I ступеня Національного конкурсу «Краща книга України» у номінації «Арт-книжка» на IV Київській Міжнародній виставці-ярмарку (серпень, 2008).

Детальніше: <https://cutt.ly/kJ6XLdJ>

До речі: «Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка Національної академії наук України; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; Фонд сприяння розвитку мистецтв; газета «Україна молода»; Центр рейтингових досліджень «Еліт-Профі»;

Чотириденна експертна сесія Всеукраїнського рейтингу «Книжка року' 2013» структурували річний видавничий асортимент і визначили лідерів найрезонайніших новинок. Опубліковано офіційні результати – топ-списки з 14 позицій у кожній підномінації.

У підномінації «Краєзнавча і туристична література» Номінації «Візитівка» до топ-списку увійшло видання, присвячене В. Городецькому: **Малаков, Д. Архітектор Городецький: архівні розвідки / Дмитро Малаков. — Київ : Кий, 2013. — 464 с. : іл.**

Див. в блозі «Як тебе не любити, Києве, мій!»: <https://cutt.ly/SJ6X6fV>

КАЗИМИР МАЛЄВИЧ (1879-1935)

Казимір Северінович Малєвич — український художник-авангардист, визначний діяч українського авангарду, засновник супрематизму, один з фундаторів кубофутуризму; педагог, теоретик мистецтва польського походження. Народився в Києві в українсько-польській католицькій сім'ї, яка мешкала по вул. Бульйонській (вул. Боженка, будинок не зберігся, зараз вулиця Казиміра Малєвича). За останніми дослідженнями, місцем народження художника був будинок його тітки Марії Оржеховської за Жилянською вулицею, нині ця територія — між двома житловими будинками: комплексом «Дипломат Холл» та сусідньою будівлею 1970–1980 років. У юні роки відвідував Рисувальну школу Миколи Мурашка. Згодом, працюючи у різних містах Росії та Німеччині, став засновником супрематичного мистецтва (різновид абстракціонізму),

справив значний вплив на розвиток мистецтва ХХ ст. У 1920-х роках деякий час викладав у Київському художньому інституті.

[Иванов, Н. Вокруг «Квадрата» / Н. Иванов // Юный художник. — 2016. — № 9. — С. 30-33 : іл.](#)

[Казимир Малевич // 99 великих киевлян / \[Н. Будзинская и др.\]. — Киев : \[7+7 media\], 2009. — С. 239-242 : портр.](#)

[Казимир Северинович Малевич : \(1878-1935\) // Сто великих художников. — М. : Вече, 2004. — С. 417-422 : портр.](#)

Про життєвий та творчий шлях українського художника-авангардиста (польського походження) — Казимира Севериновича Малевича, педагога, філософа, теоретика мистецтва, одного із засновників нових напрямів в абстрактному мистецтві — супрематизму та кубофутуризму.

[Коновалова, Х. Почему Малевич наш: пять причин : родился в Киеве, рос «среди сала и чеснока» в Конотопе и писал о себе – «украинец» / Христина Коновалова, Станислав Платонов // Сегодня: киевский выпуск. — 2019. — 6 марта \(№ 43\). — С. 8 : фото.](#)

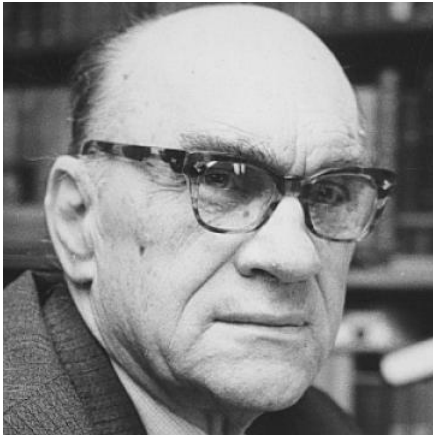
[Кльосова, О. Найвідоміший у світі киянин / Олександра Кльосова // День. — 2019. — 20-21 вересня \(№ 171-172\). — С. 20 : фото.](#)

[Малевич Казимир Северинович \(1878-1935\) : художник-авангардист українсько-польського походження, один із засновників нових напрямків в абстрактному мистецтві - супрематизму та кубофутуризму, педагог, теоретик мистецтва // Видатні українці. Культура. Мистецтво. Освіта : \[довідник\]. — Київ : Велес, 2016. — С. 217-222 : портр.](#)

[Малевич Казимир Северинович \(1879-1935\) : выдающийся художник-авангардист, основоположник нового направления в изобразительном искусстве - супрематизма, педагог и теоретик искусства // Проект «Украина». Галерея национальных героев. — Харьков : Фолио, 2012. — С. 288-292 : портр.](#)

[Польські адреси : \[ізоматеріал\] : \[карта-схема\] / упоряд. та автор тексту М. Кальницький. — Київ : Дух і Літера, 2007. — Цв. офсет. ; 90 x 32 см.](#)

ЯРОСЛАВ ЛЕОН ІВАШКЕВИЧ (1894-1980)

Ярослав Леон Івашкевич — польський письменник, перекладач і громадський діяч. Народився у Київській губернії в селі Кальник (нині Іллінецького району Вінницької області). Провів у Києві дитинство та юність, закінчив Київську 4-ту гімназію та Київський університет, розпочав тут літературну діяльність. Мешкав по вул. Кузнечній (вулиця Горького – будинок не зберігся, зараз вулиця Антоновича).

Співпрацював із польським театром «Студія». У пізніші роки, очолюючи Спілку польських письменників, неодноразово відвідував Київ у складі офіційних делегацій.

[Івашкевич, Я. Злет : вибрані твори : \[пер. з пол.\] / Ярослав Івашкевич ; \[передм. А. Поморський\]. — \[Київ\] : Сучасність, \[2007\]. — 382 с.](#)

[Papięski, R. Stawisko - dom sztuki, dom bez granic = The Stawisko manor in Polish culture - a House without borders / Robert Papięski, Malgorzata Zawadzka. — Podkowa Lesna : Muzeum im. Anny i Jaroslawa Iwaszkiewiczow w Stawisku, 2016. — 272 str. : il.](#)

У книзі йдеться про Стависко — маєток, який належав письменнику Ярославу Івашкевичу в 1928-1980 роках, з 1980 року — резиденція музею Анни і Ярослава Івашкевичів. У 30-х роках Стависко був літературним і художнім центром, в якому часто бували відомі художники тієї епохи: Кароль Шимановський, Антоні Слоніський, Ян Лехонь і Юліан Тувім. В Стависко Ярослав Івашкевич написав багато своїх робіт. Під час Другої світової війни і окупації Стависко став притулком для багатьох художників. Після смерті Я. Івашкевича, згідно його заповітом, Стависко перейшов у власність Міністерства культури і мистецтва. Там було створено музей, в якому зберігаються цінні пам'ятні речі письменника і його дружини, рукописи, книги, картини, меблі. Зараз це місто Підкова Лісова (Мазовецьке воєводство).

[Польські адреси : \[ізоматеріал\] : \[карта-схема\] / упоряд. та автор тексту М. Кальницький. — Київ : Дух і Літера, 2007. — Цв. офсет. ; 90x32 см.](#)

[Сандул, В. Душа і творчість Ярослава Івашкевича : рік Польщі в Україні // Літературна Україна. — 2005. — 18 серп. \(№ 32\). — С. 2.](#)

Свято, Р. Інтимне переживання смерті / Роксоляна Свято // Кіно-Театр. — 2010. — № 1. — С. 44-45 : іл.

Про фільм кінорежисера і одного з авторів сценарію А. Вайди «Аїр» за однойменною новелою Я. Івашкевича.

Щербак, Ю. Ярослав Івашкевич в Києві / Юрій Щербак // Хроніка 2000. — 2012. — Вип. 2. — С. 437-448.

СТАНІСЛАВА МАРІЯ ВИСОЦЬКА

(1877-1941)

Станісла́ва Ма́рія Висо́цька (Станіславська; дівоче прізвище Дзенгелевська) — польська актриса, режисерка і педагогиня. Народилася у Варшаві. У 1911-1920 роках мешкала у Києві по вулиці Столипинській, 41 та 43 (зараз вулиця Олесья Гончара). Організувала у 1916 році та очолювала експериментальний польський театр «Студія». Театр працював за адресами: Хрещатик, 7 і Круглоуніверситетська, 12, у якому запроваджувала новітні сценічні ідеї.

У театрі «Студія» грав та виконував обов'язки літературного керівника Ярослав Івашкевич (на той час студент Університету св. Володимира). У 1919 році викладала акторську майстерність у «Театральній академії» (вулиця Золотоворітська, 3). У Києві була відома як Станіслава Юліанівна Станіславська.

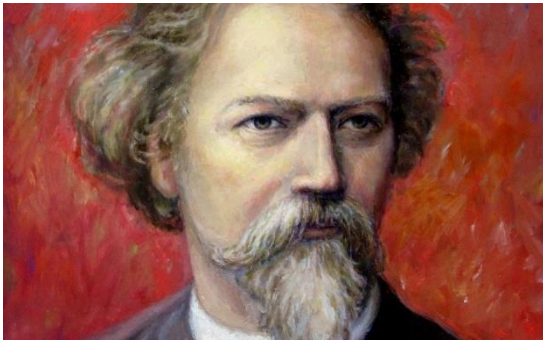
Pamiętnik Kijowski. T. 6. Polacy w Kijowie / pod red. H. Stronskiego. - Kijow : Stowarzyszenie Uczonych Polskich Ukrainy, 2002. — 348 s.

Зі змісту: Концепції литовсько-польського періоду історії Києва XIV-XVII ст. в українській історіографії на початку XX ст.; Маєтності Католицької Церкви XVI-XVII ст. на київському Подолі; Поляки у Київському університеті; Коротенькі нотатки щодо участі польської спільноти в житті Київського національного університету імені Тараса Шевченка; Про внесок польських істориків у дослідження історії Києва; Польські художники в Києві (друга половина XIX-початок XX ст.); Архітектор Городецький; Театральні реформатори Станіслава Висоцька і Лесь Курбас: типологія студійної роботи в Києві; Актриса Марія Морська у Києві; Польські військові формування в Києві у 1917 році; Видатні поляки-кияни в боротьбі за

незалежність України (1917-1920 рр.); Поляки України та Києва в світлі переписів населення у 50-80-ті роки ХХ ст.

[Польські адреси : \[ізоматеріал\] : \[карта-схема\] / упоряд. та автор тексту М. Кальницький. — Київ : Дух і Літера, 2007. — Цв. офсет. ; 90х32 см.](#)

ВІЛЬГЕЛЬМ КОТАРБІНСЬКИЙ (1849-1921)

Вільгельм Олександрович Котарбінський — польський художник. Народився в селі Неборув (нині Ловицький повіт, Лодзинське воєводство). Вихованець Варшавської художньої школи, Академії Св. Луки в Римі, Академії мистецтв у Петербурзі. Багато років жив і працював у Києві, користувався великою популярністю як майстер салонного живопису. Був одним з провідних учасників розписів Володимирського собору, оформлював інтер'єри багатих особняків. Мешкав по вул. Володимирській, 36, в останній період життя — по нинішній вул. Десятинній, 14. Похований на Байковому кладовищі.

[Андріанова, О. Серафіми, голова святого та жіночі голівки : технологічна експертиза ескізів Вільгельма Котарбінського / Олена Андріанова, Світлана Біскулова // Антиквар. — 2021. — № 5/6. — С. 58-65 : іл., фот.](#)

Про експертизу і атрибуцію творів художника В.О. Котарбінського.

[Дроботюк, М. Вільгельм Котарбінський у Києві / Марина Дроботюк // Образотворче мистецтво. — 2011. — № 3/4. — С. 138-139 : іл.](#)

[Киркевич, В. Г. Володимирський собор у Києві / В.Г. Киркевич. — Київ : Техніка, 2004. — 208 с. : іл.](#)

Зі змісту: 44 роки пеневерянь та перебудов; Живопис собору; Віктор Васнецов; Михайло Нестеров; Вільгельм Котарбінський; Брати Павло і Олександр Сведомські; Михайло Врубель; Адріан Прахов; Інші художники й оформлювачі; Освячення собору Святого Володимира; Собор після революції.

[Лишневская, А. Тридцать пять лет дружбы. Вильгельм Котарбинский и Праховы / Анастасия Лишневская // Антиквар. — 2021. — № 5/6. — С. 66-77 : іл., фот.](#)

Про багаторічну дружбу мистецтвознавця Д.В. Прахова і його родини з польським художником В. О. Котарбінським.

[Мокроусова, О. Георгіївська лікарня в Києві / Олена Мокроусова // Антиквар. — 2021. — № 5/6. — С. 150-157 : іл., фот.](#)

Про історію Георгіївської лікарні Товариства лікарів-спеціалістів, що у Георгіївському провулку, 9, інтер'єр якої був прикрашений картинами художника В. О. Котарбінського.

[Польські адреси : \[ізоматеріал\] : \[карта-схема\] / упоряд. та автор тексту М. Кальницький. — Київ : Дух і Літера, 2007. — Цв. офсет. ; 90x32 см.](#)

[Постолова, О. Участь В. Котарбінського в культурно-мистецькому житті Києва / Ольга Постолова // Києвознавчі читання : історичні та етнокультурні аспекти : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка та 250-річчю від дня народження Максима Берлінського. — Київ : \[ПП «Фоліант»\], 2014. — С. 296-300.](#)

[Прахов, Н. Вильгельм Александрович Котарбинский / Николай Прахов // Хроніка 2000. — 2010. — № 81. — С. 579-593.](#)

АДАМ БЕРНАРД МІЦКЕВИЧ (1795-1855)

Адам-Бернард Міцкевіч — один із найвидатніших польських поетів, діяч національно-визвольного руху. Засновник романтизму у польській літературі, польської романтичної драми. Народився на хуторі Заосся, біля Новогрудка чи в Новогрудку (нині Білорусь) у сім'ї мінського комірника (геометра-мірника), адвоката (при судах новогрудських) та збіднілого білоруського шляхтича. Приїздив до Києва у лютому 1825 року, прямуючи до місця служби в Одесі. Побував у Контрактовому будинку, відвідав Києво-Печерську лавру та інші старожитності. Зустрічався з представниками таємних польських патріотичних об'єднань. Брат поета, Олександр Міцкевич, був професором Київського університету. У подальшому твори А. Міцкевича неодноразово перекладалися українською мовою, зокрема, «Пан Тадеуш» (переклад Максима Рильського).

Грабович, Г. П. Тексти і маски / Григорій Грабович. — Київ : Критика, 2005. — 312 с.

У книзі йдеться про літераторів Івана Франка й Адама Міцкевича, Дмитра Чижевського, Романа Ингардена, Миколу Хвильового, Ігоря Костецького, Олеса Гончара, Юрія Шевельова, Оксану Забужко, Валерія Шевчука.

Дрогомирецький, П. І. Франко і А. Міцкевич: феномен валенродизму / Петро Дрогомирецький // Краєзнавець Прикарпаття : регіональний науково-методичний альманах. № 28. — Івано-Франківськ, 2016. — С. 26.

Любов славетних письменників у листах і в житті : збірник художньо-документальних нарисів / [авт.-упоряд. В. Кирилюк]. — Київ : Криниця, 2008. — 496 с.

Мосійчук, І. Вивчаємо баладу Адама Міцкевича «Світязь» : урок-гра / Ірина Мосійчук // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. — 2017. — № 3. — С. 11-13.

Плита, І. Постать Адама Міцкевича / Ігор Плита // Всесвіт. — 1999. — № 4. — С. 101-104 : іл.

Польські адреси : [ізоматеріал] : [карта-схема] / упоряд. та автор тексту М. Кальницький. — Київ : Дух і Літера, 2007. — Цв. офсет. ; 90x32 см.

ЮЗЕФ КЛЕМЕНС ПІЛСУДСЬКИЙ (1866-1935)

Ю́зеф Кле́менс Пілсу́дський — польський політичний і державний діяч, перший голова відродженої польської держави. Ініціатор створення Польської Військової Організації, засновник польської армії, маршал Польщі, національний герой Польщі. Народився у селі Зулов (нині Залавас) Вільнюського повіту (нині Вільнюс). У 1907 році, керуючи революційною фракцією Польської партії соціалістичної (ліва польська політична партія), готував акт експропріації контори Державного банку в Києві. Під час перебування у місті зустрічався з Олександрою Щербинською (майбутньою дружиною), тут вперше освідчився їй в коханні. Навесні 1920

року короткий час перебував у Києві як глава Польської держави та головнокомандувач збройними силами.

○
[Зарецька, Т. Юзеф Пілсудський і Україна / Таїсія Зарецька. — К. : Інститут історії України НАН України, 2007. — 288 с.](#)

[Nowak, A. Kłeska imperium zła : rok 1920 / Andrzej Nowak. — Kraków : Biały Kruk, 2020. — 366, \[2\] s. : fotografie, ilustracje, mapy, portrety.](#)

[Piłsudski na łamach i w opiniach prasy polskiej 1918-1989 / pod red. M. Jabłonowskiego, E. Kossewskiej ; Instytut Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego. — Warszawa : \[ASPRA-JR\], 2005. — 395 st. : il.](#)

[Брусський, Я. Я. Ідея українсько-польського союзу в українській політичній думці 1918-1920 рр. : pro et contra / Ян Яцек Брусський, пер. пол. мови Геннадій Корольов // Український історичний журнал : науковий журнал. — 2020. — № 2. — С. 21-37.](#)

У статті, спираючись на опубліковані та архівні джерела, досліджено процеси формування та еволюції ставлення українських політичних еліт до концепції союзу з Польщею впродовж листопада 1918-го — квітня 1920 року.

[Зарецька, Т. Симон Петлюра і Юзеф Пілсудський. Магістральне місце в історії україно-польських відносин / Т. Зарецька // Історія України. — 2005. — 16. — С. 1-8.](#)

У статті розглядаються україно-польські відносини у період діяльності Української Народної Республіки.

[Пилсудский Юзеф : \(род. в 1867 г. - ум. в 1935 г.\) // Вагман И. Я., Мац В. А., Зиолковская А. В. 100 знаменитых полководцев. — Харьков : Фолио, 2004. — С. 329-336 : портр.](#)

[Підлуцький, О. Постаті ХХ сторіччя / Олекса Підлуцький. — Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, 2007. — 265 с. : портр.](#)

[Польські адреси : \[ізоматеріал\] : \[карта-схема\] / упоряд. та автор тексту М. Кальницький. — Київ : Дух і Літера, 2007. — Цв. офсет. ; 90x32 см.](#)

[Прушинський, М. Драма Пілсудського. Війна 1920 : \[пер. з пол.\] / Мечислав Прушинський. — Київ : Центр учбової літератури, 2019. — 348 с. : мапи, портр.](#)

Всі фото для огляду взяті з відкритих джерел мережі Інтернет.

Список підготувала Надія Грищенко.

Редактор Олена Трубайчук , Вікторія Цветкова.

Дизайнер обкладинки Ольга Романюк.

ВІДДІЛ КРАЄЗНАВЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА БІБЛІОГРАФІЇ

вул. В. Винниченка, 16;

тел.: (044) 486-00-77; e-mail: kyivkrayn@gmail.com

Блог: <http://kiekray-nadin.blogspot.com>

© Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих м. Києва, 2022

e-mail: <http://lukl.kyiv.ua/>